

הוספה בשעת פרעון - "Keep the Change" - CM6-20

Bava Metzia (75a)

תלמידי — **And Rav Yehudah further said in the name of Shmuel:** ואמר רב יהודה אמר שמואל — **Torah scholars are allowed to borrow from one another on interest.** מידע גדע דרבי אסורה — **They know that *ribbis* is forbidden,** ומתנה הוא דיהבו אהדי — **and it is merely an innocuous gift that they give each other.**

— הלויני מאה פלפלין — **Shmuel once said to Avuha bar Ihi:** אמר ליה שמואל לאבוה בר איהי — **Lend me one hundred peppers** במאה ועשרין פלפלין — **for repayment of one hundred and twenty peppers;** ואריך — **and it is totally in order to do so.**

Bava Metzia (73b)

— **Ravina used to give money to the people of Akra by Shanvasa as an advance payment for wine,** ושאפי ליה טפי כופיתא — **and they used to pour out for him a containerful more than he paid for.** — **He came before Rav Ashi** — **and he said to him:** — **Is it permitted or does it constitute interest on the advance payment?** — **He answered him:** אין — **Yes!** It is permitted. — **It does not constitute interest because they ceded the extra wine to you as a gift. Rashi writes that since the bonus was not prearranged and when it was given there was no mention of it being a reward for waiting, it does not constitute *ribbis* but is merely a gift.**

Bava Metzia (63b, as understood by Shulchan Aruch, Choshen Mishpat 232:2)

— **And Rav Nachman also said:** — **If someone borrows small change from his fellow and he repays the loan;** — **but [the lender] finds more coins than they had agreed upon, the law is as follows:** אי בכדי מיחייב — **If the difference is such that [one] can make a mistake about it,** — **we must assume that the borrower made a mistake and [the lender] is obligated to return it to him;** — **but if the difference is not such that one can make a mistake about it,** — **we assume that it is simply a gift that [the borrower] is giving [the lender] and he does not have to return it.**

תלמידי חכמים

שלחן ערוך (קס, יז) - תלמידי חכמים שהלוו זה את זה דברים של מאכל ונתן לו יותר על מה שלוח ממנו עד חומש הרי זה מותר שהדבר ידוע שלא נתן לו אלא מתנה.

ש"ך (קס, כד) - כתב בעל התרומות דוקא שיהיו שניהם תלמידי חכמים הלוח והמלווה.

נמוקי יוסף - כתב הרנב"ר ז"ל דדוקא בעסקי סעודה ובדבר מועט דגמרי ויהבי לשם מתנה.

שליחות

שואל ומשיב (קמא ג, לא) - לשיטת רש"י דע"י שליח מותר כאן הוא על כל פנים על ידי שליח.

לחם הפנים (שם) - ברמ"א שם כתב בשם המהרי"ק דאם השליח עושה שטר על שם המלוה הוי כאלו הלוח לו המלוה בעצמו ואסור משום דהשטר עביד ליה עיקר הלואה וגם כאן עושין השטר על שם השותפין המלוים.

שואל ומשיב - לא שייך כאן שהשטר כתוב על שם המלוה דאין מבורר מי המלוה ומי הלוח מהמלוה היהודי.

מהר"ם שי"ק (יורה דעה קנח) - דווקא אם הלוח עושה השליח ואינו חותם שטר על שמו אבל בחותם על שמו או שליח שעושה המלוה להלוות לא שייך ההיתר ההוא ואם כן בשפאר קאסע מקרי שליח של המלוה דהשליח הוא שליח של המלוה בהדי שותפות של החברה ובכי האי גונא לא שייך היתר של רש"י.

מהרש"ם (א, כ) - הוא תמוה דכל בני החבורה הם שותפים בכל הלואה כמו שכתב רש"י בגיטין (מז: גבי ישראל ונכרי שלקחו שדה בשותפות דאין לך כל חטה וחטה שאין חציה טבל וחציה חולין).

ברירה

לחם הפנים (שם) - הוי רבית דאורייתא ובדאורייתא לא אמרינן ברירה.

שואל ומשיב (קמא ג, לא) - כאן בא האיסור על ידי תערובות ובכי האי גונא דעת התוספות בתמורה (ל). דכל שהאיסור לא היה קודם התערובות והיה היתר אחר כך כשבא האיסור בתערובות יש ברירה... ולדעתי כשיחזור וידפיס ידפיס שחזר בו מזה.

מהר"ם שי"ק (יורה דעה קנח) - בכל פרוטה ופרוטה יש חלק לכל השותפין. [וע"ע מהרש"ם שם].

ביטול ברוב

שערי צדק (קכד) - אף דאמרינן בסוף ביצה ממונא לא בטיל היינו בתורת ביטל אם רוצים להתיר התערובות לגמרי אבל מכל מקום גם בממון יש לומר כל דפריש מרובא פריש.

שבילי דוד (הובא בברית יהודה ל, סקמ"ג) - על פי דברי הנתיבות דאף על גב דממון אינו בטל ברוב האיסור שבו בטל.

מנחת פתים (קס, טז) - לא דמי לתחומין דשם גם אם נתן ביום טוב כליו במתנה אסור למקבל מתנה להוליקם יותר מרגלי הבעלים שקנו שביתה אצלם אף שעכשיו אינו ממונו עוד אבל ברבית דלא אסרה תורה רק ליתן ממונו ברבית ואם נתן לגוי במתנה מותר לישראל להלוות מעות גוי ברבית אם כן האיסור תלוי בממונו דוקא וכיון דממונא לא בטל גם איסור רבית איכא.

נתיבות שלום (עמ' תעט, בשם ספר דברי דודים תרנ"ו) - כאשר החלו הבנקים להתפשט במדינת אשכנז הורה הגאון ר' ישראל סלנטר זצ"ל דמותר ליקח הלואה מהבנק אף שיש בו שותפות ישראל, משום שמעותיו של ישראל בטלות ברוב המעות של עכו"ם... נהי דהממון אינו בטל מכל מקום קדושת ישראל דבהאי ממונא שפיר בטלה בממון עכו"ם ונעשה כממון דעכו"ם דשרי להלוותו ברבית.

משנת רבית (ב, סק"ז) - דעת הגאון הרב משה פיינשטיין זצ"ל דאם יש אפילו לישראל אחד מניות בכמות גדולה שבעבור זה יש לו איזה דיעה בהנהלת הבנק שיש לאסור. [וע' בנתיבות שלום].